

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „ELi tegevuskava rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise tõkestamiseks (2015–2020)“”

[COM(2015) 285 final]

(2016/C 071/12)

Raportöör: Brenda KING

6. juulil 2015 otsustas Euroopa Komisjon vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „ELi tegevuskava rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise tõkestamiseks (2015–2020)“”

[COM(2015) 285 final].

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav välissuhete seksioon võttis arvamuse vastu 12. novembril 2015.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 512. istungjärgul 9.–10. detsembril 2015 (10. detsembri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 176, vastu hääletas 3, erapooletuks jäi 5 liiget.

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise tõkestamise ELi tegevuskava⁽¹⁾ eesmärke, milleks on „rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamisega võitlemine ja selle ärahoidmine, tagades samal ajal, et rändajate inimõigused oleksid kaitstud” ning „tegelemine ebaseadusliku rände algpõhjustega”. Komitee tuletab meelde, et vastavalt ÜRO 1951. aasta pagulasseisundi konventsioonile omistatakse pagulastele eristaatus.

1.2. Komitee toetab tegevuskavas kirjeldatud jõupingutusi organiseeritud kuritegevuse võrgustike kõrvaldamiseks teabepõhise ja finantsuurimise kaudu, rahapesu lõpetamiseks ning ebaseadusliku tegevuse läbi omandatud varade konfiskeerimiseks. Siiski soovib komitee tungivalt, et tegevuskava peaks toetuma paremini tasakaalustatud ja ulatuslikumale lähenemisviisile, millega määratakse kindlaks, kuidas kavatseb EL ebaseaduslikult üle piiri toimetatud isikuid kaitsta ja abistada.

1.3. Tuginedes Euroopa Komisjoni teatises esitatud seisukohale, et „rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamisega tegelevaid võrgustikke saab nõrgestada, kui väheneb nende inimeste hulk, kes nende teenuseid otsivad,” viitab komitee ÜRO uimastite ja kuritegevuse vastu võitlemise büroo seisukohale, et tänapäeval on paljudel vaestes, relvastatud konfliktidega ja poliitiliselt ebastabiilsetes riikides või piirkondades elavatel inimestel raske, kui mitte võimatu, saada Schengeni ala viisat. Kasumit taotlevad üksikisikud ja rühmitused on olukorda ära kasutanud ja töötanud välja tulusa äri piiri ületamise nõudluse rahuldamiseks⁽²⁾. Seetõttu soovib komitee rakendada ennetusmeetmeid lähtuvalt ÜRO peasekretäri palvest, et EL kaaluks pagulastele ja rändajatele enamate seaduslike ja turvaliste teede avamist Euroopasse, nii et nad ei jääks kuritegelike võrgustike kätte ega peaks alustama eluohtlikku reisi. Need avaldused kajastuvad komitee mitmete arvamuste soovitusel.

1.4. Komitee nõustub, et tuleb tagada solidaarsuse ja jagatud vastutuse põhimõtte rakendamine, nii et varjupaigataotlused jaguneksid liikmesriikide vahel tasakaalustatumalt. Tuleks kohandada Dublini konventsiooni, et arvestada kõnealuse kaasavama süsteemiga ja kaitsta Schengeni lepingut.

⁽¹⁾ COM(2015) 285 final.

⁽²⁾ ÜRO uimastite ja kuritegevuse vastu võitlemise büroo (UNODC) esindaja Martina Hanke sõnavõtt komitee korraldatud avalikul arutelul rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise kohta, Brüssel, 12. oktoober 2015.

1.5. Seepärast toetab komitee Euroopa Komisjoni presidendi Jean-Claude Junckeri avaldust, milles ta hoiatas liikmesriike, et rändekriisi ei tohi ära kasutada Schengeni lepingu õõnestamiseks⁽³⁾. Komitee nõuab, et komisjon jälgiks neid sündmusi tähelepanelikult ja tagaks olude kiire normaliseerumise.

1.6. Samuti soovib komitee suurendada Euroopa Varjupaigaküsimuste Tugiameti volitusi täita oma ülesandeid, pöörates eritähelepanu ameti operatiivsele toetustegevusele ja ühistele varjupaigatugirühmadele liikmesriikides, kes vajavad erilist või kiireloomulist toetust. Vastavalt ühtses viisaeeskirjas osutatule peab EL tagama, et liikmesriigid kasutaksid humanitaarviisid ühtlustatumalt, sidusamalt, sõltumatumalt ja paindlikumalt.

1.7. Komitee kiidab heaks Euroopa Komisjoni viimase ettepaneku „tegeleda pagulaskriisi välismõõtmega”⁽⁴⁾, sealhulgas hädaolukorra usaldusfondi loomisega Aafrika jaoks. Näib, et selles viimases ettepanekus tunnistatakse, et rände algpõhjustega tegelemine on laiem kui siseasjad ja julgeolek ning et see on seotud teiste poliitikavaldkondadega, nagu kaubandus, areng, välispoliitika, integratsioon. See on kooskõlas ELi rahvusvahelise arengukoostöö poliitikavaldkondade sidususe põhimõttega.

1.8. Komitee soovib, et rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise sotsiaal-majanduslike põhjustega tegelemiseks tuleks pikaajalise lahendusena kasutada säästva arengu tegevuskava. Komitee soovib ELi liikmesriikidele meelde tuletada nende võetud kohustust eraldada 0,7 % kogurahvatulust arenguabiks. Paljudel juhtudel ei ole seda lubadust täidetud, mõned liikmesriigid on oma ametlikku arenguabi hoopis vähendanud.

1.9. Võttes arvesse Euroopa probleeme pikaldase majanduskasvu, vananeva ning väheneva rahvastikuga ning ka tööjõupuudust, on samuti oluline siduda ELi rändepoliitika tööjõu rände ja integratsioonipoliitikaga osana Euroopa tööturust, arvestades küllaldasi tõendeid sellest, et ränne on Euroopa majanduse elavdamise ja arengu oluline tegur.

1.10. Komitee nõustub, et ELi tagasisaatmispoliitikat tuleb parandada, ja tuleb komisjonile meelde arvukaid soovitusi alati austada varjupaigataotlejate inimõigusi.

1.11. Käesoleva arvamusega kutsutakse ühenduse institutsioonide ja liikmesriikide valitsuste esindajaid üles võtma arvesse sotsiaalpartnerite ja organiseeritud kodanikuühiskonna esmatähtsat rolli, sest nad annavad Euroopa rändepoliitikale sotsiaalse mõõtmega ja lisaväärtuse.

1.12. Samuti palub komitee pöörata rohkem tähelepanu nende kodanikuühiskonna organisatsioonide süsteemsele rahastamisele, kes pakuvad rändajatele otsustavat abi teel turvalistesse riikidesse ning teevad jõupingutusi integratsiooni valdkonnas. See kompenseerib sageli institutsioonilise suutlikkuse puudumist. Komitee tervitab lähenemisviisi, milles tunnustatakse kodanikuühiskonna organisatsioone nende tegevuse eest rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise küsimuse mõistmisel ning nende vahendaja rolli eest inimeste abistamisel olukordades, milleni ei ulatu ei liikmesriigid ega Euroopa Liit.

2. Taustteave

2.1. 13. mail 2015 vastu võetud Euroopa rände tegevuskavas⁽⁵⁾ sätestatakse viivitamatud meetmed, mida Euroopa Komisjon peab võtma Vahemere piirkonna kriisiolukorrale reageerimiseks, ning seatakse prioriteediks võitlus rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamisega, et „takistada rändajate ärakasutamist kuritegelike võrgustike poolt ja vähendada ebaseadusliku rände stiimuleid”.

2.2. Selle tegevuskava vastuvõtmisest saadik on kiiresti muutuv olukord arvukate saabuvate varjupaigataotlejatega loonud erandliku olukorra, mille tulemusel võttis Euroopa Komisjon otsustavaid meetmeid ning esitas 9. septembril 2015 ulatusliku ettepanekute paketi pagulaskriisi lahendamiseks.

⁽³⁾ http://ec.europa.eu/commission/2014-2019/president/announcements/call-collective-courage_en.

⁽⁴⁾ Pagulaskriis: Euroopa Komisjon tegetseb otsustavalt – Strasbourg, 9. september 2015.

⁽⁵⁾ COM(2015) 240 final.

2.3. Komisjoni ettepaneku⁽⁶⁾ esitamise põhjus on teravnenud rändeolukord Vahemere piirkonna kesk- ja idaosas. Frontexi andmetel on 1. jaanuarist 30. augustini 2015 Vahemere piirkonna kesk- ja idaosas marsruudid ning Lääne-Balkani marsruut peamiselt ELi piiri ebaseadusliku ületamise alad, mille arvele langeb 99 % kõigist ELi piiri ebaseaduslikest ületamistest. Frontex avaldab ka, et Lääne-Balkani marsruut moodustab 2015. aastal enam kui 30 % kõigist ebaseaduslikest piiriületustest. See ligikaudu 500 000-pealine varjupaigataotlejate voog avaldab tugevat survet ELi piiriiridele⁽⁷⁾. Suurem osa Vahemere piirkonna keskosa kaudu saabunud rändajatest on Süüriast ja Eritreast. Nende varjupaigataotlejate vastuvõtmise määr on Eurostati andmetel üle 75 %. Samamoodi on suurem osa Vahemere piirkonna idaosas ja Lääne-Balkani kaudu saabuvatest rändajatest pärit Süüriast ja Afganistanist. See on kooskõlas ÜRO uimastite ja kuritegevuse vastu võitlemise büroo seisukohaga, et üle 80 % käesoleval aastal meritsi Euroopasse saabuvatest isikutest on pärit kümnest riigist, kust tuleb kõige rohkem pagulasi⁽⁸⁾.

2.4. ÜRO pagulaste ülemvoliniku andmetel on 4. oktoobri 2015. aasta seisuga registreeritud 4 185 302 Süüriast pärit pagulast. See arv hõlmab 2,1 miljonit süürlast, kes on registreeritud Egiptuses, Iraagis, Jordaania ja Liibanonis, 1,9 miljonit Türgi valitsuse poolt registreeritud süürlast ning enam kui 26 700 Süüria pagulast, kes on registreeritud Põhja-Aafrikas⁽⁹⁾.

2.5. Süüria konflikti viiendal aastal on ÜRO pagulaste ülemvoliniku uuringust näha Jordaania asuvate Süüria pagulaste elutingimuste kiiret halvenemist, suur hulk inimesi seisab silmitsi äärmise vaesusega kriisi ulatuse ja rahvusvahelise kogukonna ebapiisava toetuse tõttu (eraldati vaid 37 % ÜRO pagulaste ülemvoliniku poolt Süüria jaoks taotletud vahenditest). ÜRO pagulaste ülemvolinik märgib, et seni, kuni ei ole piisavalt raha (ELi naabruses asuvate) vastuvõtivate riikide taristu toetamiseks ning sealsete pagulaste elu ja väljavaadete parandamiseks, jätkavad inimesed kodumaalt lahkumist ja Euroopa suunas liikumist. Kuigi suur enamik pagulasi on liiga vaesed põgenikelaagritest välja kolimiseks, kasutavad ebaseaduslikult üle piiri toimetajate teenuseid need, kes seda endale lubada saavad.

2.6. Euroopa Komisjoni 9. septembri 2015. aasta ettepanekus⁽¹⁰⁾ võtta vastu nõukogu otsus märgitakse, et komisjon jälgib jätkuvalt rändevoogude arengut, sealhulgas olukorda Ida-Ukrainas, juhul kui see peaks halvenema.

2.7. Erakorraline pagulaskriis leiab aset ajal, mil ELi majanduslik olukord mõjutab mõningate liikmesriikide, eelkõige piiriiride võimekust ja valmisolekut pakkuda vastavalt Genfi konventsioonile humanitaarteenuseid⁽¹¹⁾. Kokkuhoiumeetmed on tabanud ka kodanikuühiskonna organisatsioone, kes pakuvad teenuseid varjupaigataotlejatele. Mõned liikmesriigid on reageerinud piirikontrolli tugevdamisega, samal ajal kui teised on kehtestanud seadusi, et kinni pidada ja karistada neid, kes ületavad varjupaiga saamiseks Schengeni ala piire.

3. Üldised märkused

3.1. Komitee soovib kinnitada oma sõnumit kõigile Euroopa Liidu otsuseid tegevatele organitele toimida tõelise liiduna, võttes vastu ühised eeskirjad ning järgides ja kohaldades neid. Euroopa sisserändepoliitika uus etapp peaks olema keskpika ja pikaajalise visiooniga strateegiline lähenemisviis ning see peaks keskenduma terviklikul ja kõikehõlmaval viisil seaduslike, avatud ja paindlike ELi sisenemise võimaluste pakkumisele⁽¹²⁾. Seoses praeguse kriisiga on tarvis välispiiri haldamise ühist lähenemisviisi, andes samas Euroopa Komisjonile ja Euroopa asutustele volitused täita operatiivseid ülesandeid koos piisava rahastamisega.

⁽⁶⁾ COM(2015) 451 final.

⁽⁷⁾ Vt joonealune märkus 6.

⁽⁸⁾ Vt joonealune märkus 2.

⁽⁹⁾ <http://data.unhcr.org>.

⁽¹⁰⁾ Pressiteade „Pagulaskriis: Euroopa Komisjon tegutseb otsustavalt” (http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-5596_et.htm).

⁽¹¹⁾ <http://www.unhcr.org/>.

⁽¹²⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ettevalmistav aramus „Euroopa sisserändepoliitika”, pearaportöör: Giuseppe Iuliano (ELT C 458, 19.12.2014, lk 7).

3.2. Komitee soovib anda panuse strateegiliste ettepanekutega, mis põhinevad tema varasematel rändeküsimusteteemalistel arvamustel⁽¹³⁾. **Sotsiaalpartnerid ning organiseeritud kodanikuühiskonna ja sotsiaaldialoogi esindajad** tuleks kaasata kogu aruteluprotsessi, mis viib **Euroopa rändepoliitika** järgmise etapini. **Sotsiaalne mõõde on esmatähtis** selleks, et tagada nimetatud poliitikameetmete lisaväärtus, proportsionaalsus ja mõju.

3.3. Komitee nõuab, et sellega seoses tuleks arvesse võtta **demograafilist olukorda, elanikkonna vananemist ja tööturu olukorda** liikmesriikides. 2011. aasta ettevalmistavas arvamuses⁽¹⁴⁾ **sisserände rolli kohta Euroopa demograafilise olukorra kontekstis** rõhutas komitee, et kolmandatest riikidest pärit töötajate ja nende perede sisserännet tuleks suurendada. ELil on vaja **avatud ja paindlikke õigusakte**, mis võimaldavad tööjõu sisserännet seaduslike ja läbipaistvate kanalite kaudu nii kõrget, keskmist kui ka madalamat kvalifikatsiooni omavate töötajate puhul. Seejuures peavad liikmesriigid säilitama vabaduse määrata ise kindlaks oma territooriumile vastu võetavate sisserändajate hulk. Samal ajal tuleb tunnistada, et sisseränne ei ole ainuke vastus tööjõupuudusele ning liikmesriigid võivad kaaluda ka teisi sobivamaid lahendusi.

3.4. Komitee soovib tungivalt läbi vaadata Dublini määruse, kuna Euroopa Kohus ja Euroopa Inimõiguste Kohus on viidanud määruse olemuslikele puudustele. Kohustus kontrollida pagulase staatust esmasel sisenemisel on ELi piiririigid üle koormanud.

3.5. Komitee on väga mures, et praegu õnnestatakse Schengeni lepingut, mis on üks peamisi ELi kodanikele kasu toonud saavutusi. Komitee avaldab kahetsust nende liikmesriikide otsuse pärast, kes on kehtestanud või plaanivad kehtestada piirikontrolli Schengeni alal, ning palub, et komisjon jälgiks kõnealuseid arenguid tähelepanelikult ja tagaks olude kiire normaliseerumise.

3.6. Teatistes märgitakse, et tegevuskava tuleks vaadelda osana ELi laiematest jõupingutustest tegeleda ebaseadusliku rände algpõhjustega, ning järgmises lauses kirjeldatakse operatsiooni inimesi ebaseaduslikult üle piiri toimetajate laevade tuvastamiseks, kinnipidamiseks ja kõrvaldamiseks. Komitee on kindlalt vastu seisukohale, et juurdepääs laevale on ebaseadusliku rände algpõhjus. Vastupidi: range keskendumine laevade konfiskeerimisele vaid suurendab riske ebaseaduslikult üle piiri toimetatavate rändajate jaoks, sest inimesi ebaseaduslikult üle piiri toimetajad kasutavad kõige odavamaid ja ohtlikumaid laevu.

3.7. Komitee soovib, et tuleb tegeleda rändajate päritoluriikidele antava arenguabi poliitika ebatõhususega ning et ELi liikmesriigid peavad taas võtma kohustuse suunata 0,7 % kogurahvatulust arenguabisse. Lisaks peaks EL tagama, et teised asjaomased poliitikavaldkonnad, nagu rahvusvaheline kaubandus, põllumajandus, energia ja välispoliitika, avaldaksid positiivset mõju päritoluriikide sotsiaalsele ja majanduslikule stabiilsusele ja arengule kooskõlas ELi rahvusvahelise arengukoostöö poliitika sidususe põhimõttega.

3.8. Komitee tunnistab, et ELi liikmesriikide abi ja ELi toetus jõuab oma eesmärgini vaid ilma sõdade ja suuremate julgeolekuprobleemideta ohutus ja turvalises ühiskonnas. Seetõttu on tähtis, et rahvusvaheline üldsus viiks ellu säästva arengu eesmärgi, mille maailma valitsusjuhid võtsid vastu ÜRO tippkohtumisel 2015. aasta septembris. Need eesmärgid ulatuvad vaesuse kaotamisest, kõikidele tüdrukutele ja naistele suuremate õiguste andmisest, ebavõrdsuse vähendamisest riikide sees ja vahel, püsiva, kaasava ja jätkusuutliku majanduskasvu edendamisele ning kõikidele inimväärse töö tagamisest **rahumeelsete ja kaasavate ühiskondade edendamiseni**.

4. Konkreetsete märkused

4.1. Komitee kiidab heaks komisjoni teatistes ELi tegevuskava kohta rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise tõkestamiseks seatud eesmärgid, kuid rõhutab, et nimetatud eesmärkideni jõudmiseks peaks kõnealune kava toetuma paremini tasakaalustatud ja ulatuslikumale lähenemisviisile. Komitee märgib, et puuduvad täpsed andmed selle kohta, kuidas EL kaitseb ja toetab neid, kes on ebaseaduslikult üle piiri toimetatud, ning ei ole ühtki konkreetset viidet rände positiivse rolli kohta Euroopa tööturul ja majanduslikus arengus.

⁽¹³⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee, „Immigration: Integration and Fundamental Rights”, 2012 (<http://www.eesc.europa.eu/resources/docs/qe-30-12-822-en-c.pdf>).

⁽¹⁴⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ettevalmistav aramus „Seadusliku sisserände roll demograafiliste väljakutsete kontekstis”, raportöör: Luis Miguel Pariza Castaños (ELT C 48, 15.2.2011, lk 6).

4.2. Komitee märgib, et kuigi tehakse vahet rändajate ebaseaduslikul üle piiri toimetamisel ja inimkaubandusel, ei eristata rändajaid ja varjupaigataotlejaid. See on oluline. Ka ÜRO peasekretär tuletas Euroopa otsustajatele meelde, et „valdav enamik inimesi, kes võtavad ette sellise raske ja ohtliku reisi, on pagulased Süüriast, Iraagist ja Afganistanist. Rahvusvahelises õiguses on sätestatud ja riigid on seda ammu tunnistanud, et pagulastel on õigus kaitsele ja varjupaigale. Varjupaigataotluste läbivaatamisel ei saa riigid teha vahet usu või muude tunnuste alusel, samuti ei saa nad inimesi tagasi saata kohta, kust nad on põgenenud põhjendatud kartuses tagakiusamise või rünnakute ees. See ei ole vaid rahvusvahelise õiguse küsimus, see on ka meie kui inimeste kohustus.” Ta jätkas: „Ma kutsun kõiki asjaomaseid valitsusi üles võtma ulatuslikke meetmeid, laiendama turvalisi ja seaduslikke rändekanaleid ning tegutsema inimlikkuse ja kaastundega ning kooskõlas oma rahvusvaheliste kohustustega”⁽¹⁵⁾. Komitee soovib, et kõiki inimesi, kes võtavad ette eluohtriku reisi Euroopasse, tuleks käsitada pagulastena vastavalt 1951. aasta Genfi konventsioonile ja selle 1967. aasta protokollile, kuni ei ole tõendatud vastupidist.

4.3. Politsei ja õigusasutuste tegevuse tõhustamine

4.3.1. Komitee leiab, et terviklikum lähenemisviis inimeste ebaseaduslikult üle piiri toimetamise vastu võitlemiseks seisneb selles, et pakkuda varjupaigataotlejatele juurdepääsu turvalistele ja seaduslikele rändekanalitele. Selline lähenemisviis koos organiseeritud kuritegevuslike võrgustike kõrvaldamisega teabepõhise ja finantsuurimise kaudu on tõhusam, inimlikum ja kulutõhusam meede.

4.3.2. Komitee soovib tungivalt, et ELi poliitikakujundajad tagaksid, et nad „ei tekita kahju” ja võtavad arvesse oma meetmete soovitud ja soovimatuid tagajärgi. ELi otsus minna Mare Nostrumilt (keskendus otsimisele ja päästele) üle Tritonile (keskendub piirikontrollile) ei ole vähendanud nende inimeste arvu, kes võtavad Euroopasse jõudmiseks ette ohtlikke reise. Samas on kõnealune otsus andnud panuse Vahemerel hukkunute arvu olulisse suurenemisse. Kuni 31. maini 2015 hukkus Vahemere ületamisel 1 865 inimest võrreldes 425ga 2014. aasta samal perioodil⁽¹⁶⁾. See selgitab rändevoogude siirdumist maismaale, kus liigutakse üle Lääne-Balkani Ungari suunas. Need, keda mõlemal pool Ungari piiri küsitleti, väitsid, et nad valisid Balkani marsruudi, kuna see oli odavam ning seda olid soovitanud inimeste ebaseaduslikult üle piiri toimetajad.

4.3.3. Komitee märgib, et inimesi ebaseaduslikult üle piiri toimetajad suudavad kohandada oma tegevust vastavalt ELi poliitilistele otsustele, nagu piirikontrolli tugevdamine Vahemerel ja laevade hävitamine. ELi nn inims mugeldajatevastase sõja lähenemisviisi tahtmatuks tulemuseks on kaos ELi piiridel, surevad inimesed Euroopa teedel ja merel ning pinged ELi liikmesriikide vahel.

4.4. Rändajate ebaseaduslikult üle piiri toimetamise tõkestamise ja haavatavate rändajate abistamise tõhustamine

4.4.1. Komitee nõustub, et Euroopa Komisjonil on vaja tõhustada rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise ennetamist ning haavatavate rändajate abistamist, kuid seda on tarvis teha sidusal viisil, milles elude päästmine on peamine prioriteet.

4.4.2. Frontexi andmetel on 70 % nendest, kes kasutavad ELi piiride ületamiseks inimeste ebaseaduslikult üle piiri toimetajaid, pärit Süüriast, Eritreast ja Iraagist. Nende riikide kodanike varjupaigataotluste vastuvõtmise määr ELis on Eurostati andmetel 75 % või enam. Võttes arvesse, et need üksikisikud ja perekonnad põgenevad tagakiusamise või rünnakute hirmus, on ebaseadusliku üle piiri toimetamisega seonduvaid ohte kajastavad meediakampaaniad asjatud.

4.4.3. Komitee tuletab komisjonile meelde, et juba on olemas vahendid, võtmaks riiklikul tasandil meetmeid ebaseaduslike rändajate töölevõtmise vastu. Komisjoni ettepanek kasutada piiratud ressursse konkreetsete majandussektorite kontrollimiseks ELi tasandil on kulukas ja ebatõhus.

⁽¹⁵⁾ 28. augusti 2015. aasta avaldus, New York.

⁽¹⁶⁾ Rahvusvahelise Migratsiooniorganisatsiooni andmed (kättesaadavad aadressil <http://missingmigrants.iom.int/incidents>). „Migration Read All About It, Mediterranean Update: 101 900 migrant arrivals in Europe in 2015” (kättesaadav aadressil <http://weblog.iom.int/mediterranean-flash-report-0>) (mõlemad viimati kuvatud 10. juunil 2015).

4.4.4. Komitee kiidab heaks tegevuskava seisukoha suurendada „abi ja kaitset ebaseaduslikult üle piiri toimetatud rändajatele, eelkõige sellistele haavatavatele elanikkonnarühmadele nagu lapsed ja naised”. Komitee märgib siiski, et peale nimetatud avalduse ei ole tegevuskavas täpselt märgitud, mida tegema hakatakse. See on oluline, kuna suur osa Euroopas kaitset otsivatest inimestest on saatjata ja vanematest eraldatud lapsed. Itaaliasse, Ungarisse ja Maltale on 2015. aasta esimese üheksa kuuga saabunud u 19 000 saatjata ja vanematest eraldatud last. Mõned ELi piiririigid ei vasta täielikult rahvusvahelistele standarditele halbade vastuvõtutingimuste, puudulike staatuse määratlemise menetluste, madala vastuvõtumäära ning ka püsivate lahenduste puudumise tõttu sanitaartingimuste ja eluasemete osas. Tegevuskavas on vaja täpselt kindlaks määrata, kuidas toetatakse tulevikus liikmesriike vajalike vahenditega, et nad saaksid täita rahvusvahelisest humanitaarõigusest ja rahvusvahelisest inimõigustealasest õigusest tulenevaid ning eelkõige ÜRO lapse õiguste konventsiooniga⁽¹⁷⁾ kooskõlas olevaid kohustusi.

4.4.5. Komitee on seisukohal, et kõige tõhusam abistamise viis, nõrgestades samas ebaseaduslike üle piiri toimetajate võrgustikke, on piirata nende teenuste otsijate arvu, pakkudes alternatiivseid, seaduslikke Euroopasse reisimise viise Euroopa naabruses asuvatest kolmandatest riikidest. Sellega kaitstakse Euroopa Liidu põhiõiguste hartas sätestatud põhiõigusi.

4.4.6. Komitee kordab, et on oluline teha vahet inimeste ebaseaduslikul tulusaamisele orienteeritud üle piiri toimetamisel ning rändajate abistamisel. Tuhanded Euroopa kodanikud on pakkunud rändajatele transporti ja varjupaika kas tasuta, vähendatud või reeglipärase tasu eest. Humanitaarabi ja solidaarsust tuleks rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise tõkestamise ELi tegevuskava raames ergutada ja mitte karistada.

4.4.7. Komitee nõustub, et ELi tagasisaatmispoliitika tõhusust tuleb parandada, ning kasutab võimalust tuletada komisjonile meelde tema arvukaid soovitusi, et varjupaigataotlejate õigusi tuleb austada igas olukorras, alates nende päästmisest või vastuvõtmisest ja ajal, kui nende taotlusi hinnatakse selles osas, kas isik vajab kaitset või on ebaseaduslikus olukorras. Rändajate repatrieerimine peab olema kooskõlas kehtivate eeskirjadega, millega tagatakse, et kedagi ei tohi tagasi toimetada, välja saata või välja anda riiki, kus teda tõsiselt ohustab surmanuhtlus, piinamine või muu ebainimlik või alandav kohtlemine või karistus. See on *tagasi- ja väljasaatmise lubamatuse* põhimõte. Komitee kinnitab veel kord oma vastuseisu saatjata alaealiste, arstiabi vajavate isikute ja rasedate tagasisaatmisele.

4.5. Tihedam koostöö kolmandate riikidega

4.5.1. Komitee toetab kindlalt tihedat koostööd kolmandate riikidega kogu inimeste ebaseaduslikult üle piiri toimetamise marsruudil. Kuigi komitee nõustub, et keskendumine peaks piirihalduse toetamisele, on ta ka seisukohal, et selles valdkonnas peaks võtmeprioriteet olema ELi koostöö ja koordineerimine olemasoleva sisserände kontaktametnike võrgustiku, Euroopa migratsiooniametnike ja liikmesriikide diplomaatiliste esindajate vahel.

4.5.2. Sellise koordineerimise eesmärk peaks olema kehtestada ELi institutsioonide – Euroopa Komisjoni, Euroopa välisteenistuse ja liikmesriikide jaoks kokkulepitud meetodid, et võimaldada inimestel taotleda humanitaarvisat ja varjupaika oma koduriigis või turvalises naaberriigis, pakkudes alternatiivset, humaanset ning seaduslikku marsruuti Euroopasse jõudmiseks. Naaberriikides, nagu Türgi, Liibanon, Jordaania ja Liibüa, võiks luua tugipunktid, kus saaks inimesi hinnata, ning neile, kes vastavad ELi varjupaigataotluse tunnustamise tingimustele, väljastada humanitaarvisa, nagu tehakse praegu Brasiilias. Samuti on oluline soodustada dialoogi ja kaasata kõnealusesse tegevusse kodanikuühiskonna organisatsioonid, kes on otseses kontaktis pagulastega, et tagada nii inimõiguste kaitse kui ka suurem tõhusus taotluste menetlemisel.

⁽¹⁷⁾ <http://www.ohchr.org/Documents/ProfessionalInterest/crc.pdf>.

4.5.3. Nende humanitaarviisade eelis on see, et need vähendavad survet ELi piiririikidele, tagades, et varjupaigataotlejaid koheldakse vastavalt ELi põhiõigustele ja ÜRO lapse õiguste konventsioonile, ning see muudaks rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise suure riski ja madala kasumlikkusega tegevuseks. Territooriumile jäämise õigus võiks olla ajutine, lähtudes sellest, kas päritoluriiki tagasipöördumine on turvaline, või seotud tööturuga, arvestades oskustöölise puudust ja demograafilisi probleeme, mis mõjutavad Euroopa majanduskasvu.

Brüssel, 10. detsember 2015

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Georges DASSIS
